

τε καιρίως τοὺς Μαρωνίτας. Σημειωτέον ὅμως ὅτι ἡ ἀποκλειστικότητα τοῦ Μαρωνιτικοῦ κλήρου ὀφείλεται ἐν μέρει καὶ εἰς τὰς εἰσηγήσεις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ. Δυστυχῶς αἱ ἐνίοτε ἀπάνθρωποι αὗται ἐνέργειαι τοῦ κλήρου δὲν περιεστέλλοντο ὡς ἔπρεπεν ὑπὸ τοῦ Γαλλικοῦ Προξενίου, τὸ ὁποῖον ἐξήσκει πάντοτε ἀποκλειστικὴν ἐπὶ τῶν Μαρωνιτῶν ἐπιρροήν. Ενδιδὼν εἰς τὰς εἰσηγήσεις καθολικῶν τινῶν κληρικῶν, ὁ Μαρωνιτικὸς κλῆρος ἐθεώρει δυσμενῶς πάντα ἐτεροδόξον οἰκοῦντα εἰς τὸ ὄρος. Ἡ ἐσφαλμένη καὶ ἀντιχριστιανικὴ αὕτη τάσις εἶπετο νὰ προξενήσῃ πολλὰ σκάνδαλα. Ἰδίως οἱ εἰς τὰ ὄρη τῶν Μαρωνιτῶν οἰκοῦντες ὁμοδόξοι ἡμῶν, συμποσούμενοι εἰς 30,000 περίπου, ὑπέστησαν οὐκ ὀλίγους διωγμούς. Τοιοῦτον ἦτο τὸ ἀπέναντι παντός ἐτεροδόξου μῖσος τοῦ Μαρωνιτικοῦ κλήρου, ὥστε παρέσυρεν αὐτὸν ἐνίοτε εἰς πράξεις αἰσχίστας. Ὁ ἄγγλος περιηγητὴς Γεώργιος Ῥοβινσὼν, ὅστις ἦτο εἰς τὸν Λίβανον τῷ 1830, διηγείται, ὅτι ἐπεσκέφθη μεταξὺ ἄλλων καὶ τὸ Μαρωνιτικὸν μοναστήριον τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου, κείμενον εἰς θέσιν ἐξαισίαν (1). Ἐξω τῆς πύλης τοῦ μοναστηρίου ὑπάρχει βαθὺ ὑπόγειον ἄντρον. Ὁ Κ. Ῥομβισὼν ἐπλησίασεν εἰς τὸ ἄντρον τοῦτο, ὅτε αἰφνης οἰμῶγαί καὶ φωναὶ ζωηραὶ ἠκούσθησαν ἐξερχόμεναι ἐξ αὐτοῦ. Ἐρωτήσας δὲ τίνων ἦσαν αἱ φωναὶ ἐπληροφορήθη παρὰ τῶν μοναχῶν, ὅτι κατέκλειον ἐκεῖ τοὺς φρενοβλαβεῖς. Προσέθηκαν δ' ὅτι οὕτω μετεχειρίζοντο πάντας τοὺς προσερχομένους εἰς τοὺς διαμαρτυρομένους ἱεροποητοὺς, θεωροῦντες αὐτοὺς ὡς πάσχοντας τὰς φρένας. Καὶ αὐτοὶ οἱ Οὐνίται ἢ Γραικοκαθολικοὶ καλούμενοι, οἱ ἀναγνωρίζοντες τὴν πνευματικὴν κυριαρχίαν τοῦ Πάπα καὶ τὰ πλεῖστα τῶν δογμάτων τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἐδιώχθησαν πολλάκις παρὰ τοῦ Μαρωνιτικοῦ κλήρου. Τοιαύτη ἦτον ἡ ἀποκλειστικότητα τοῦ κλήρου τούτου! Λέγω δὲ ὅτι ἦτο, διότι ὅτε αἱ τελευταῖαι συμφοραὶ, καὶ ἡ εὐγενὴς διαγωγή τῆς Ἑλλάδος, ἥτις λησμονήσασα τὰ δίκαια αὐτῆς παράπονα διὰ τὴν κατὰ τῶν ὁμοδόξων αὐτῆς διαγωγὴν τῶν Μαρωνιτῶν ἦλθε πρώτη εἰς βοήθειαν τῶν πασχόντων τῆς Συρίας χριστιανῶν παντός δόγματος, μετέβαλεν ὡς φρονῶ τὰς διαθέσεις ἐν τῷ Λιβανῷ ὄρει. Ἡ Ἑλλὰς ἔδωκε κατὰ τὰς τελευταίας ταύτας περιστάσεις μάθημα χριστιανισμοῦ, τὸ ὁποῖον δὲν θέλει μείνει τῇ θεῇ ἀρωγῇ ἀκαρπὸν ἐν τῇ Ἀνατολῇ.

Γ. Κ. ΤΥΠΑΛΛΟΣ (υἱός).
(*Ἐπεται συνέχεια.)

ΡΟΒΕΡΤΟΣ ΕΜΜΕΤ.

(Συνέχ. 101: φυλλάδ. 233 — 238.)

—οοο—

Ἡ διήγησις τοῦ Χρόνου ἐπιβεβαιωτὴ ἀκουσίως τὸν ὥρατον τοῦτον λόγον τοῦ Οὐαριγκτῶνος· «Ἡ καταδυναστεία ἔχει πάντοτε ἐν ἑαυτῇ τὴν συναίσθησιν καὶ τὴν δειλίαν τοῦ ἐγκλήματος· ἡ ἀντίστασις εἰς τὴν τυραννίαν ἀναβιβάζει ἐρύθημα εἰς τὰς παρειάς ἐκείνου ὅστις ἐπὶ τοῦ θρόνου καταπατεῖ αὐτήν. » — α Οὐδέποτε θέλω λησμονῆσαι, λέγει ὁ μαρκῆσις Δ' Ἀρκὺρ, εἰς τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ ἀγγλικοῦ στρατοῦ τοῦ καταστείλαντος τὴν ἐπαναστάσιν, τὴν στιγμὴν καθ' ἣν, τὸ ἄθος ἔχων πληρεῖς χάριτος καὶ γλυκύτητος, ὁ ἔμμετ ἀνηγέρθη καὶ προσέφερασεν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ τὴν ζωὴν του. Ὅλων οἱ ὀφθαλμοὶ ἐπληρώθησαν δακρύων· ἐξήλθομεν ὀλοφυρόμενοι, καὶ πρὸς στιγμὴν ἐπίστευσα τὴν μὲν δικαιοσύνην αὐστέραν τὸν δὲ συνωμότην ἄξιον οἴκτου. »

Ἦτο ἐνδεκάτῃ τῆς ἐσπέρας ὅτε ὁ Ῥοβέρτος εἰσηγήθη εἰς τὴν φυλακὴν. Ἐταράχθησε πρὸ τῶν κηλίδων τοῦ κελλίου εἰς ὃ ἦτο κλεισμένος ὁ κύριος Saint-John Mason, καὶ τῷ εἶπεν· « Ἀδριανὸν θὰ μὲ κρεμάσουν. » Τὰ Χρονικὰ τοῦ Λονδίνου, ἐφημερίς τῆς κυβερνήσεως, ἐξιστοροῦντα τὰς τελευταίας αὐτοῦ στιγμὰς καὶ τὴν ἀποκεφάλισίν του, κακίζουσι τὴν ἀμέριμνον καὶ βέβηλον ἐλαφρότητα μεθ' ἧς ὠμίλησε περὶ τοῦ προσεχοῦς τέλους αὐτοῦ. « Ἐμείνε μερὶς τῆς τελευταίας στιγμῆς ὅτι ἐφάνη κατὰ τὴν χθεσινὴν συνεδρίαν, τὴν αὐτὴν δεικνύειν ἀναληγσίαν καὶ αὐθάδειαν, ἐμπιζὼν τὰς φρικώδεις περιστάσεις, αἵτινες τὸν περιεκύκλουν. Οὐδὲν ὀλιγώτερον ὁμοιάζει τὴν γαλήνην ἀληθοῦς χριστιανοῦ. Ὁ Θεὸς νὰ μᾶς φυλάξῃ ἀπὸ ἀνθρώπων ἐχόντων τὰς ἀρχὰς αὐτοῦ. Καὶ ὅμως οὐδέποτε εἶδομεν ἄνθρωπον ἀποθνήσκοντα ὡς αὐτός. » Ἐνταῦθα παρρησιάζεται ὅτι παρὰ τοῖς νέαις τούτοις Ῥωμαίοις, κατὰ μίμησιν τῶν ἀρχαίων, ἡ θρησκεία οὕσα ἀντικείμενον εἰλικρινοῦς σεβασμοῦ, εἶναι καὶ μέγα τῆς κυβερνήσεως ὄργανον. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐφημερίδα, ὁ Ῥοβέρτος ἔμμετ ἦτο μέγας ἄπιστος· ὁ λειτουργὸς τοῦ Ἁγίου Εὐαγγελίου, ὅστις κατὰ τὰς τελευταίας αὐτοῦ στιγμὰς τὸν παρεμύθη, ματαίως ἠγωνίσθη νὰ ἐπικρατήσῃ αὐτὸν εἰς ὀρθότερα φρονήματα καταπολεμῶν τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ὀλιγοίων δογμάτων ἃ ἐποτίσθη κατὰ τὴν ἡπειρον. Ὁ Ῥοβέρτος ἐπὶ τέλους τῷ εἶπεν, « εὐγνωμονῶ διὰ τὸν κόπον ὃν ἐλάβετε· εἶναι ὅμως ἀνωφελές, διότι πρὸ πολλοῦ τὰ φρονήματά μου ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου εἶναι στερεὰ, ὥστε τὴν στιγμὴν ταύτην δὲν δύναμαι νὰ μεταβληθῶ. »

Μετὰ σπουδῆς ἐρωτᾷ τις πάντοτε ἑαυτὸν, ὁποῖαν λύσιν ἔδωκεν εἰς τὴν αἰνιγματώδη καὶ μυστηριώδη ἡμῶν εἰμαρμένην νοῦς ἰσχυρός, καὶ μάλι-

[1] Εἰς τὸ μοναστήριον τοῦτο σώζεται συριακὸν τυπογραφεῖον, ἀλλ' ἄγρηστον, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω.

στα εάν αὐτὸς ἐνοῦται μετ' εὐλικρινοῦς ψυχῆς ἱκανῆς νὰ θυσιασθῇ μέχρι μαρτυρίου. Ὁ Ροβέρτος ἔμμετ ἐκ γενετῆς ἦτο διαμαρτυρόμενος καὶ μέλος τῆς καθοστηκυίας ἐκκλησίας καὶ ὁμῶς τῶν ἱστορικῶν τινες ἐδεδαιώσαν σὺν τοῖς Χρονικοῖς τοῦ Λορδίνου, ὅτι ἡ πίστις τοῦ νέου τούτου τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως μαθητοῦ, ἦτο ἡ τοῦ Πλάτωνος καὶ τῆς Profession du Vicair Savoyard, ἐνὸς τῶν ὡραιότερων θρησκευτικῶν μνημείων ἅτινα ἀνήγειρεν ἴσως χειρ ἀνθρώπου εἰς τὴν ἀμυδρὰν λάμψιν τοῦ λογικοῦ. Τοιαύτην ἔχοντες πίστιν καὶ τοιαύτην ἐλπίδα ἀπέθανον ἐν ταῖς καθ' ἡμᾶς ἡμέραις πολλοὶ μάρτυρες τῆς ἐλευθερίας, ὁ Malesherbes, ὁ Ἀνδρέας Chénier, ὁ Bailly, ἡ κυρία Ρολανδ, καὶ ἄλλοι. Οἱ Ἰταλοὶ διηγοῦνται: ὅτι ὁ Μάριος Παγάνος, ὅστις ἐκαταπονήθη ἐν Νεαπόλει τῷ 1799, ἀνέγνω κατὰ τὴν τελευταίαν νότα τῆς ζωῆς αὐτοῦ πρὸς τοὺς συνδεδωμένους του, προωρισμένους καὶ τούτους νὰ ὑποστώσι μεθ' ἡμέρας ὀλίγας τὴν αὐτὴν τύχην, τὴν θεῖαν ἐκείνην ἀποστροφὴν ἐν ᾗ νομίζει τις ὅτι ἀνοίγεται εἰς ἡμᾶς, χάρις εἰς τὴν φωνὴν τῆς μεγαλοφυΐας, ἡ ἀκτινοβολοῦσα πύλη ἄλλης ζωῆς.

Καὶ ὁμῶς ὁ Θωμᾶς Μοῦρ ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασιν αὐτοῦ, βεβαιοῖ ὅτι ὁ λόρδος Φίτζ Γεράλδος, ὡς καὶ ὁ νέος ἔμμετ, εὐτυχέστεροι τῶν τέκνων αἰῶνος ἀπίστου, ἐλάτρευον μὲν τὴν γαλλικὴν ἐπασνάσιν, ἀλλὰ συγχρόνως εἶχον καὶ πίστιν ἐνθερμὴν καὶ σταθεράν εἰς τὰς ἀληθείας τοῦ χριστιανισμοῦ. Εἰς πρὸς τὸν Ροβέρτον ἔμμετ, εἶναι βέβαιον, κατὰ τὰς διηγήσεις τῶν μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ φυλακῇ συμβιωσάντων (τὰς μόνους ἀξιοπίστους), ὅτι ἔμεινεν ἀκλόνητος εἰς τὴν πίστιν τῆς νεότητός του.

Περὶ τὸ μεσονύκτιον ἐλθόντες παρέλαβον τὸν δεσμώτην ἵνα τὸν μετακομίσωσι δύο μίλια μακρὰν, προφασίζόμενοι ὅτι ἤθελον νὰ τὸν φέρωσι πλησίον τοῦ μέρους τῆς ἐκτελέσεως τῆς ποινῆς. Ἡ ἀληθὴς ὁμῶς αἰτία ἦτο ὅτι, ὁ λόγος αὐτοῦ μέγα προξενήσας ἀποτέλεσμα, διήγειρε τὰ πάθη τοῦ λαοῦ. Φοβούμενοι ἀποστασίαν σκοπὸν ἔχουσιν τὴν ἀπελευθέρωσίν του, ὑπέθεσαν ἀσφαλεστέραν ἐν περιπτώσει προσβολῆς τὴν νέαν φυλακὴν. Ὁ Ροβέρτος παρεπονέθη ὅτι δὲν τὸν ἄφρινον ἤσυχον κατὰ τὰς ὀλίγας ὥρας ἃς εἰσέτι εἶχε νὰ ζήσῃ. Καὶ τῷ ὄντι εἶχον καταφορτίσαι αὐτὸν με ἀλύσεις καὶ μετὰ τοσαύτης κτηνωδίας καὶ τόσης ὀλίγης προσοχῆς, ὥστε τὸ αἷμα ἔρρεεν ἐκ τῶν πληγωθέντων μελῶν του. Ὁ δεσμοφύλαξ τὸν ἀπήλλαξε τῶν δεσμῶν καὶ τῷ ἔδωκε νὰ φάγῃ, ἔχοντα μεγίστην ἀνάγκην τροφῆς, διότι εἶχε μείνει νῆστις ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ἀπὸ τῆς δεκάτης τῆς πρωῆς μέχρι τῆς ἐνδεκάτης τῆς ἑσπέρας. Ὁ δεσμοφύλαξ ἐξηκολούθησε, λέγει ὁ ἀνταποκριτὴς τοῦ Χρόνου, μεταχειριζόμενος αὐτὸν προσηνῶς μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ὁ Ροβέρτος ἔμμετ εὐχαριστῶν αὐτὸν διὰ τὴν φιλανθρωπίαν του, ἀφείλε τὴν φυλακὴν διευθύνθη εἰς τὴν λαίμητρόμον.

Ἡ νεότης καὶ ὁ κόπος συνετέλεσαν ὥστε νὰ κοιμηθῇ ὑπνον βαθύτατον. Τὴν δὲ αὐγὴν τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἐμελλε ν' ἀποκεφαλίσθῃ, ἐγρονάτισε καὶ προσπυγνῆθ' ἐζήτησε γάλα ὅπου καὶ ἔπιεν, ἀκολούθως δὲ ἔγραψε πρὸς τὸν ἐν Ἀμερικῇ ἀδελφόν του. Ἡ ἐπιστολὴ του ἐμπεριεῖχε τὸ σχέδιον τῆς ἐπαναστάσεως. Ἐπεθύμει δὲ ἐνθέρμως νὰ μάθῃ ὁ ἀδελφός του τὸ σχέδιον, διότι μόνος ἠδύνατο νὰ κρίνῃ καλῶς περὶ τῶν σκοπῶν του καὶ τῶν αἰτίων δι' ἃ ἀπέτυχεν. Ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη ἐμπεριεῖχε πολλὰς λεπτομερείας. Ἐπεφόρτισε δὲ τὸν Κ. Οὐίγκαμ γραμματέα τῆς ἐπικρατείας ἐν Ἰρλανδίᾳ, νὰ τὴν διευθύνῃ εἰς τὸν ἀδελφόν του ἐπιστείλας συγχρόνως αὐτῷ τὰ ἀκόλουθα (*).

Ροβέρτος ἔμμετ, τῷ Κυρίῳ Οὐίγκαμ.

Σεπτέμβριος 1803.

α Κύριε,

ν Εάν μοι ἐπετρέπετο νὰ ἐξηκολούθῃσω τὴν ὑπεράσπισίν μου, ἡ πρόθεσίς μου ἦτο ὅχι μόνον νὰ ὁμολογήσω τὴν εὐγένειαν μεθ' ἧς με μεταχειρίσθησαν, ἀλλὰ καὶ δημοσίᾳ νὰ ἀποδώσω δικαιοσύνην εἰς τὴν γλυκύτητα τῆς ἐνεστώτης διοικήσεως τῆς Ἰρλανδίας. Ἦθελον τὴν ὑπερασπισπισθῇ ἐφ' ὅσον μοι ἦτο ἐπιτετραμμένον, διὰ τὴν ἀποδοθεῖσαν πρὸς αὐτὴν κατηγορίαν ἐπὶ ἀμελείᾳ καὶ ἀνικανότητι, μὴ δυνάμεϊσαν νὰ ἀνακλήσῃ συνωμοσίαν ἣτις ἐπρεπεν εἰς ἀνάγκης νὰ τῇ διχρύγῃ διὰ τὸν ἀπλοῦν λόγον τῆς βαθείας μυστικότητος. Ἦθελον μάλιστα ἐξηγήσῃ πῶς ἐν τῇ παρούσῃ καταστάσει τῆς πατρίδος μου ἡ διοίκησις αὕτη οὐδὲν ἠδύνατο νὰ προλάβῃ, ὅτι ἐξ ἐναντίας ὤφειλε νὰ ἐπισπεύσῃ τὰς προσπαθείας μας ὅπως καταστρέψωμεν κυβερνήσιν περὶ τῆς ὁποίας δὲν ἔχω μεγάλην ιδέαν. Νομίζω δὲ ὅτι ἐκτελῶ καθήκον δραττόμενος τῆς εὐκαιρίας ταύτης, ἣν μοι ἡρνήθησαν ἐν τῇ χθεσινῇ συνεδριάσει, ὅπως ὁμολογήσω πᾶν ὅ,τι ἡ δικαιοσύνη ἀπαιτεῖ ἀπ' ἐμὲ ὡς ἀπὸ ἀνθρώπου, καὶ πᾶν ὅ,τι, τὸ συναίσθανομαι, δὲν προσβάλλει τὰς σταθεροτάτας ἀρχάς μου ὡς Ἰρλανδοῦ. Εἰμὶ, κύριε, κτλ.

» ROBERTOS EMMET. »

Εἰς τῶν φίλων του, φυλακισμένος τότε ἐν Κιλμενάμ, ἐπέτυχεν τῆς ἀδείας νὰ ἴδῃ αὐτὸν κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ θανάτου, καὶ ἐλθὼν εἰς τὸ δεσμωτήριον τὸν εὗρεν ἐνησχολημένον εἰς τὴν ἀνάγνωσιν προσηυχῶν τῆς ἀγγλικανικῆς ἐκκλησίας. Εὐθὺς τὸν ἐρώτησεν ὁ Ροβέρτος περὶ τῆς υἱείας τῆς μητρός του, πασχούσης ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς φυλακισείας του. Ἡ ταλαίπωρος γυνὴ ὑπέφερεν ὡς Ῥωμαίκα τὴν ἐξορίαν τοῦ πρωτοτόκου αὐτῆς υἱοῦ αἰ ἐπιστολαὶ ἃς τῇ ἀπεύθυνε τῷ 1778, ὅτε ἠχμαλωτίσθη, εἰσὶ κατανυκτικώταται διὰ τε τὴν εὐκαιοσύνην καὶ τὸν φόβον μὴ ζητήσῃ τι ἐναντίον τῆς ἀξιοπρεπείας του.

(*) Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Ροβέρτου πρὸς τὸν ἀδελφόν αὐτοῦ οὐδέποτε ἐστάλη εἰς τὸν πρὸς ὃν ὄρον, καὶ διὰ τοῦτο ὁ Θωμᾶς Ἀδδης ἔμμετ μετὰ πικρίας παρεπονέθη.

« Ἐσο ἡσυχᾶς, ἔγραψεν. ἡ τιμὴ σου εἶναι ἐν ἀσφαλείᾳ ἐν ταῖς χερσὶν ἡμῶν, ὡς ἐάν ἦτο εἰς τὰς σᾶς. » Ὅτε ὁμοῦς εἶδε τὸν νεώτερον καὶ τὸν μᾶλλον ἐπιστήμιαν υἱὸν τῆς, τὸ καύχημα καὶ τὴν χαρὰν τῆς ζωῆς τῆς, καταδικασθέντα εἰς στυγερὸν θάνατον, ἡ λύπη, ἡ ἀδιάκοπος μέριμνα περὶ τῆς ὀδυνηρᾶς τύχης τοῦ τὴν κατέστρεψαν· καὶ ἀπέθανε τρεῖς ἡμέρας πρὸ τῆς καρτομίας τοῦ υἱοῦ τῆς. Ἀκούσας τὸν θάνατον τῆς μητρός του, ὁ Ροβέρτος ἐσιώπησεν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς· ἀλλ' ἐπὶ τέλους εἶπε· « καλλίτερον ὅτι οὕτω πως ἐγένετο· » εἰτα στενάχας ἐπρόσθεσεν· « ἐλπίζω νὰ τὴν ἐπανίδω εἰς τὸν οὐρανόν. » Αἱ τελευταῖαι αὗται λέξεις κατὰ φυσικὸν λόγον ἔπρεπεν τὴν ἡμιλίαν εἰς ὀρθοκαυτικὰ ἀντικείμενα· εἶπε δὲ πρὸς τὸν φίλον του ὅτι ὠμολογεῖ τὰ ἄρθρα τῆς πίστεως τὰ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ διδασκόμενα. « Αἱ περὶ σωτηρίας ἐλπίδες τοῦ θέν ἐστρεφίζοντο εἰς οὐδεμίαν αὐτοῦ ἀξίαν, ἀλλ' εἰς τὴν θυσίαν τοῦ σωτήρος του, ὅστις ἀπέθανεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, θάνατον ἐπονείδιστον. » Ἐπειτα διηγήθη αὐτῷ ὅτι ἀπὸ πρωίας ἦλθον καὶ ἀφῆρσαν ἐκ τοῦ δωματίου του ὅλα τὰ κοπτερά ἐργαλεῖα· ἀλλ' ὅτι ἡ πρόνοια αὕτη ἦτο ἀνωφελής, διότι ἀπεδοκίμαζε τὴν αὐτοχειρίαν· ἐθεώρει δὲ ὡς τιμὴν καὶ ὡς προνόμιον τὸ ν' ἀποθάνῃ τις ὑπὲρ ὑποθέσεως ἱερᾶς· ὡς πρὸς τὴν πρόληψιν δὲ τὴν θεωροῦσαν ἀτιμωτικὴν τὸν περιμένοντα αὐτὸν θάνατον, ὀλίγον ἐφρόντιζε, συλλογιζόμενος ὅτι ὁ Ρούσσελ καὶ ὁ Ἀλγερνάν Σίδνεϋ ἀπέθανον εἰς τὴν λοιμητόμον καὶ διὰ τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν. Ἀκολουθῶς ἐπανελθὼν εἰς τὰ πολιτικὰ εἶπε πρὸς τὸν φίλον του ὅτι τὸ κατ' αὐτὸν πάντοτε ἐθεώρησε μετὰ δυσπιστίας τὴν μετὰ τῆς Γαλλίας συμμαχίαν, ὅτι ἄκων ἐπραγματεύθη μετὰ τοῦ πρώτου ὑπάτου, καὶ ὅτι ὀλίγον ἠλπιζεν εἰς τὰς ἐτι ἐξακολουθούσας διαπραγματεύσεις. Ἡλπιζε δὲ ὅτι ἡμέραν τινὰ θὰ εὕρισκετο ἀρκετὸν θάρρος καὶ πατριωτισμὸς ἐν Ἰσπανίᾳ ὅπως ἀπελευθερωθῇ μὲν τῆς. Ἄλλοτε ἀναφερόμενος εἰς ὅσα ἐν τῷ λόγῳ του ἐμνημόνευσε προσέθετεν ὅτι, ἐάν τὸν ἄρινον νὰ ὁμιλήσῃ ἐλευθέρως, προθύμως ἤθελεν ἀποδώσει δικαιοσύνην εἰς τὴν γλυκύτητα τῆς παρουσίας ἐν Ἰσπανίᾳ διοικήσεως.

Τὴν τελευταίαν ἐπιστολὴν ἔν μίαν ὥραν πρὸ τῆς ἀποκεφαλίσσεως τοῦ ἔγραψεν, ἀπεύθυνε πρὸς τὸν Κύριον Ριχάρδον Κύρραν, ὁ ὅποιος ἐξ ὧν φαίνεται, ἔγραψεν ἡ παρὴγγεῖλαν αὐτῷ ὅτι τὸν ἐσυγχώρει διὰ πᾶν ὅ,τι διέπραξεν. Ἰδοὺ ἡ ἐπιστολὴ αὕτη.

« Ἀγαπητέ μοι Ριχάρδε.

« Μίαν ἐτι ὥραν ἔχω νὰ ζήσω· ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην στιγμὴν καὶ ἡ φωνὴ ἂν μὲ ἐγκατέλειπεν ἤθελεν σὲ εὐχαριστήσαι ἐκ βάθους καρδίας διὰ τὰς γενναίας περὶ ἀγάπης καὶ συγχωρήσεως ἐκφράσεις σου. Ἐάν ὑπάρχῃ εἰς τὸν κόσμον ἄνθρωπος ἔχων τὸ δικαίωμα νὰ διατηρήσῃ καὶ μετὰ τὸν θάνατόν μου σπινθῆρα μνησικακίας, βεβαίως θὰ ἦτο σύ. Σὲ ἐλύπησα πολὺ· κατέστρεψα τὴν εὐτυχίαν ἀδελφῆς τὴν ὁποίαν ἀγαπᾷς, καὶ ἦτις ἦτο πόσῳ κα-

τάλλελλος εἰς τὸ νὰ καταστήσῃ τοὺς ἄλλους εὐτυχεῖς· ἦδ' ὁμοῦς ἡ ἰδίᾳ γίνεται βλάβη τῆς θλίψεως· Ὁ Ριχάρδε! μίαν καὶ μόνην δικαιολόγησιν ἔχω νὰ σοὶ δώσω, ὅτι τὸ ἐναντίον ἐπεπόθουν νὰ παρέξω αὐτῇ. Πλὴν ὅ,τι διακαῆς ἐρως ἐπιθυμεῖ διὰ τὸ ἀγαπώμενον πλάσμα, βεβαίως τοῦτο καὶ διὰ τὴν Σάρραν ἐπεθύμουν. Οὐδέποτε σοὶ ἐξέφρασα κατὰ πόσον τὴν ἡγάπων· ὁ ἐρως μου δὲν ἦτο παραφορὰ νεανίου, ἀλλ' ἀφροσύνη· ὅσημέραι αὐξάνουσα διὰ τοῦ θαυμασμοῦ καὶ τοῦ σεβασμοῦ οὕστινας μοὶ ἐνέπνεαν ὁ ἐξαιρετὸς νοῦς καὶ ἡ ἀγνότης τῆς ψυχῆς τῆς. Ἐνδεμύχως ἐπίστευον ὅτι ἡμέραν τινὰ κηέλομεν ἐνωθῆ. Δι' ἐμαυτὸν οὐδέποτε ἐπεθύμησα οὐδὲ θέσεις οὔτε τιμὰς· δὲν μοὶ ἐμελε περὶ τῶν ἐπαίνων οὐδενός, ἀλλ' ἐπεθύμουν νὰ ἀναγινώσκω εἰς τὴν ἀκτινοβολίαν φυσιογνωμίας τῆς Σάρρας, (in the glow of Sarah's countenance) ὅτι ὁ σύζυγος αὐτῆς ἦτο σεβαστός.

Βεβαίως δὲν ἐπεθύμουν ν' ἀνταρτίσω ἀτόπως τὴν ἀγάπην σου. Ἡλπιζον νὰ γίνω τὸ στήριγμα, πέριξ τοῦ ὁποίου ἤθελε περιπλεχθῇ ἡ ἀγάπη αὐτῇ, καὶ ὅτι οὐδὲν κηέλε ποτε τὴν κλονίσῃ· σφοδρὸς ὁμοῦς ἀνεμὸς πνεύσας τὴν κατέστρεψε, καὶ ἦδ' ὁ μόνον ἄστυλον ἔχοι τὸν τάφον.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι ὥρα θλίψεων. Πολιτικοὶ λόγοι μὲ ἐδοκίμησαν ὅπως ὑποστηρίξω τὴν ψυχὴν μου, καὶ δὲν τὴν ἀφῆκα νὰ ταπεινωθῇ· ὑπῆρξαν ὁμοῦς στιγμαὶ ἐν καιρῷ τῆς φυλακίσσεώς μου, καθ' ἃς τοσὸν ἦμην βεβαρημένος ὑπὸ λύπης ἐνθυμούμενος αὐτὴν, ὥστε ὁ θάνατος θὰ μοὶ ἦτο ἀνακούφισις.

« Ὁ Θεὸς νὰ σὲ εὐλογήσῃ, ἀγαπητέ μοι Ριχάρδε· ἀναγκάζομαι νὰ παύσω αὐτότως.

» ROBERTOS EMMET »

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἀπευθυνθεῖσα πρὸς τὸν ἀδελφόν, ἔγραψεν ὡς φαίνεται ὅπως καὶ ἡ ἀδελφὴ λάβῃ γινώσκιν αὐτῆς. « Ἐγράψην τὴν μεσημβρίαν μίαν ὥραν πρὸ τῆς ἀποκεφαλίσσεως τοῦ κυρίου ἡμετ, λέγει ὁ Ριχάρδος Κύρραν· τὸ στερεὸν καὶ κανονικὸν τῆς γραφίδος τοῦ εἰσὶ καταπληκτικὴ καὶ κατανυκτικὴ ἀπόδειξις ὅτι ἡ προσέγγισις τοῦ θανάτου δὲν ἐτάραξε τὰς αἰσθήσεις του οὔτε ἐπτόχησε τὴν καρδίαν του. » Ἐπίσης παρατηρεῖται εἰς τὰς γραμμὰς ταύτας, ὅπου ἡ σκιά τοῦ θανάτου ἐνοῦται μὲ τὸ ζωηρότερον αἰσθημα τῆς ζωῆς, ὅτι ὁ Ροβέρτος ἡμετ μόνον τὴν φορὰν ταύτην ὑπέδειξε λύπην τινὰ διὰ τὴν ζωὴν, ἀφ' ἧς ἀπεσπάτο εἰκοσιτριῶν ἐτῶν ἔχων ἡλικίαν. Ἡ ἐνθερμος προσκόλλησις τοῦ εἰς τὴν Κ. Κύρραν φαίνεται ὅτι ἦτο ὁμόνους δεσμός ὃν ἐλυπεῖτο νὰ συντρίψῃ. Καὶ ὁμοῦς τὸ εὐγενὲς καὶ γενναῖον ἐκεῖνο παιδίον ἐδειξε τοσαύτην καρτερίαν ἐνώπιον τοσαύτου θλιβεροῦς εἰμαρμένης, ὥστε οὐδ' ὡς ὁ Ἀνδρέας Chénier ἀνεφώνησε· « Quel dommage! il y avait quelque chose là . . . » οὔτε κἂν παρεπονέθη διὰ τὴν αὐστηρότητα τῆς τύχης του.

Σ.

(Ἔπεται συνέχεια.)